

Sygn. akt **III Cz 560/14**

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2014 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Lucyna Morys – Magiera

Sędziowie SO Aleksandra Janas

SR del. Marcin Rak (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2014 roku w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z egzekucyjnej

z wniosku wierzycieli **B. B., K. M.**

i Z. Ś.

przeciwko dłużnikom **M. S. (1), M. S. (2) i T. S.**

o świadczenie pieniężne w przedmiocie rozpoznania zarzutów dłużnika T. S. na plan podziału sporządzony w dniu 10 września 2012 roku

przez **Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach M. K.**

w sprawach o sygn. akt Km 737/08, Km 2022/11, Km 2396/08

na skutek zażalenia dłużnika T. S.

na postanowienie Sądu Rejonowego Gliwicach

z dnia 3 stycznia 2014 roku, sygn. akt II Co 6941/12

postanawia:

1. **oddalić zażalenie,**

2. **zasądzić od dłużnika T. S. na rzecz wierzyciela B. B. kwotę 225 (dwieście dwadzieścia pięć) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym,**

3. **zasądzić od dłużnika T. S. na rzecz wierzyciela Z. Ś. kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym.**

SSR (del.) Marcin Rak SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Aleksandra Janas

Sygn. akt **III Cz 560/14**

UZASADNIENIE

Dłużnik wniósł zarzuty przeciwko planowi podziału kwoty uzyskanej z przysługujących mu praw majątkowych w postaci jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych. Wywodził, że zostały one wyegzekwowane z naruszeniem art. 911⁸ k.p.c. albowiem nie podlegają egzekucji w trybie tego przepisu. Wywodził nadto, że jako spadkobierca odpowiada za długi spadkowe jedynie z majątku spadkowego. W skład tego majątku nie wchodziły sporne jednostki.

Postanowieniem z dnia 8 grudnia 2012 roku Sąd Rejonowy oddalił zarzuty. Wskazał, że egzekucja długów spadkowych może być prowadzona z całego majątku dłużnika będącego spadkobiercą, a jego odpowiedzialności ograniczona jest do wartości masy czynnej spadku nie zaś do majątku spadkowego jako takiego. Wywodził, że art. 911⁸ k.p.c. ma zastosowanie także do funduszy inwestycyjnych, a sama procedura przewidziana tym przepisem została prawidłowo przeprowadzona przez komornika. Uzasadniało to oddalenie zarzutów zwłaszcza, że skarżący nie kwestionował prawidłowości samego podziału wyegzekwowanych środków.

Na skutek zażalenia dłużnika na to postanowienie Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 4 czerwca 2013 roku uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Wskazał, że w sprawie została naruszona regulacja art. 1028§2 k.p.c. nakazująca sądowi rozpoznającemu zarzuty na plan podziału wysłuchanie zainteresowanych na posiedzeniu jawnym. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy polecił nadto rozważenie czy w zakresie kognicji sądu rozpoznającego zarzuty na plan podziału mieści się ocena prawidłowości pozyskania przez komornika sum podlegających podziałowi.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 3 stycznia 2014 roku zatwierdził plan podziału i orzekł o kosztach postępowania obciążając nimi dłużników.

W uzasadnieniu wskazał, że w tytułach wykonawczych stanowiących podstawę egzekucji wobec skarżącego zastrzeżono możliwość powoływanie się przez dłużnika na ograniczenie odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku. Oznacza to, że egzekucja mogła być prowadzona z całego majątku spadkobiercy, do wartości masy czynnej spadku, bowiem zgodnie z art. 1030 k.p.c. od chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe z całego swojego majątku. W rozpoznawanej sprawie wartością to była kwota 559.317,49 złotych wskazana w spisie inwentarza. Dalej wskazał, że w świetle przepisów art. 82, 83, 84, 87 i 89 ustawy z dnia 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych (tekst jednolity Dz. U z 2014 roku, poz. 157) jednostki uczestnictwa są instrumentami finansowymi, które nie są zapisane na rachunku papierów wartościowych ani „innym rachunku” w rozumieniu art. 911⁸§1 k.p.c. Sposób zaspokojenia wierzyciela prowadzącego egzekucję poprzez sprzedaż jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych jest odmienny od sposobu zaspokojenia przewidzianego w art. 911⁸§1 k.p.c. albowiem w trybie tegoż przepisu sprzedaż egzekucyjna zajętych przedmiotów finansowych jest dopuszczalna jedynie na zlecenie zgodne z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 94). Zgodnie natomiast z art. 83 ust 2 cytowanej ustawy o funduszach inwestycyjnych jednostki uczestnictwa nie mogą zostać zbyte w drodze zlecenia wystawionego firmie inwestycyjnej w ramach egzekucji, gdyż nie mogą stanowić obrotu wtórnego. Wobec tego egzekucję z jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych należy prowadzić na podstawie art. 909 – 912 k.p.c. Określony tymi przepisami tryb został zachowany. W szczególności zajęcia jednostek uczestnictwa było prawomocne, zaś wierzyciele pismem z 25 maja 2012 roku zgodnie wystąpili do funduszy inwestycyjnych o sprzedaż jednostek uczestnictwa, który to wniosek należało potraktować jako wniosek o ich odkupienie. Następnie jednostki uczestnictwa zostały odkupione i umorzone, a ich wartość pieniężna przekazana na rachunek bankowy komornika. Tak uzyskane środki zostały podzielone zgodnie z planem podziału. Sąd Rejonowy za chybiony uznał też zarzut dłużnika dotyczący braku możliwości objęcia tak uzyskanych kwot postępowaniem egzekucyjnym z uwagi na źródło, z jakiego pochodziły środki na zakup jednostek w funduszach. Nie miał znaczenia fakt wykazania przez dłużnika, że środki te pochodziły ze świadczenia wypłaconego dłużnikowi z tytułu ubezpieczenia na życie po zmarłym ojcu. Wszak gwarantowana art. 831 k.p.c. ochrona obejmuje świadczenia z tytułu ubezpieczeń osobowych tylko do czasu ich pobrania przez dłużnika.

W konsekwencji Sąd Rejonowy zatwierdził plan podziału o kosztach orzekając na zasadzie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. i art. 770 k.p.c.

Zażalenie na to postanowienie wniósł dłużnik zarzucając:

- sprzeczność w dokonanych ustaleniach polegająca na przyjęciu, że w sprawie nie ma zastosowania norma art. 911⁸§1 k.p.c. przy jednoczesnym przyjęciu, że egzekucję z jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych należy prowadzić na podstawie art. 909-912 k.p.c.,
- naruszenie art. 911⁸§1 k.p.c. polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, że pismo wierzycieli z dnia 25 maja 2012 roku o sprzedaż jednostek stanowi wniosek o ich odkupienie przez fundusz,
- naruszenie art. 831§1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez przyjęcie, że dopuszczalne jest prowadzenie egzekucji ze środków uzyskanych przez dłużnika z odszkodowania.

Domagał się uchylecia zaskarżonego postanowienia i zwrotu kosztów postępowania.

W uzasadnieniu zarzucił Sądowi Rejonowemu dokonanie oceny prawnej w oparciu o poglądy komentatora nie zaś na podstawie analizy norm prawa. Wskazał, że w jego ocenie egzekucja spornych świadczeń powinna być realizowana na podstawie art. 911⁸ k.p.c. Obligowało to komornika do wyegzekwowania od towarzystwa funduszy inwestycyjnych procedury z art. 911⁸§2 k.p.c., a w konsekwencji i dalszych zgodnie z 911⁸§3 - §5 k.p.c. Skarżący podkreślił, że nie został wezwany do dokonania zlecenia sprzedaży jednostek uczestnictwa, co świadczyło o wadliwości zastosowanej procedury.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przede wszystkim mając na względzie wynikające z art. 386§6 k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c. i art. 13§2 k.p.c. związanie sądu drugiej instancji wskazaniem co do dalszego rozpoznania sprawy, wyrażonymi w uzasadnieniu poprzedniego postanowienia uchylającego orzeczenie Sądu Rejonowego, rozważania wymagało, czy w zakresie kognicji sądu rozpoznającego zarzuty na plan podziału mieści się ocena prawidłowości pozyskania przez komornika sum podlegających podziałowi.

Sąd Rejonowy nie ustosunkował się wprost do tego wskazania. Skoro jednak dokonał oceny prawidłowości pozyskania spornych środków przez komornika, to uznał, że jego kognicja obejmuje dokonanie tejże oceny .

Wyrażony w sposób dorozumiany pogląd należało zaakceptować w realiach rozpoznawanej sprawy, gdzie dłużnik miał ograniczone możliwości ingerowania w tok czynności zmierzających do spieniężenia jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych. Zatem zakwestionowanie prawidłowości czynności dopiero na etapie zarzutów na plan podziału uzyskanej sumy nie mogło być spóźnione, zwłaszcza przy braku normatywnych wyłączeń wskazujących wyraźnie na brak możliwości dokonania sądowej kontroli dopiero na tym etapie postępowania. Zaznaczenia wymaga tu bowiem, że wyrażony w art. 1028§2 k.p.c. zakaz rozpoznawania przez sąd (w ramach zarzutów na plan podziału) sporu co do istnienia prawa objętego planem podziału, dotyczy prawa objętego tytułem wykonawczym, a więc przysługującego wierzycielowi, nie zaś prawa będącego przedmiotem podziału.

Przechodząc do oceny prawidłowości zaskarżonego postanowienia wskazać trzeba, że ostatecznie dłużnik nie kwestionował możliwości prowadzenia egzekucji z jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych jako takich. Fakt dopuszczalności prowadzenia egzekucji z takiego składnika majątku nie budził też wątpliwości Sądu Okręgowego. Podkreślenia wymaga, że ewentualne wyłączenie w tym zakresie wymagałoby wyraźnego umocowania normatywnego, a takowego niewątpliwie brak.

Nie było także ostatecznie kwestionowane uprawnienie wierzyciela do prowadzenia egzekucji z całego majątku dłużnika, z ograniczeniami wynikającymi z art. 1030 zd. 2 k.c., które jednak pozostawały bez znaczenia dla możliwości zaspokojenia się z praw objętych zaskarżonym planem podziału.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 831 k.p.c. zaznaczenia wymaga, że z treści tego przepisu wynika, iż świadczenia z tytułu ubezpieczenia podlegają ochronie tylko do czasu ich otrzymania przez dłużnika, na co trafnie zwrócił uwagę Sąd Rejonowy. Przesądzało to o braku podstaw do kwestionowania egzekucji ze środków nabytych po wypłacie tychże świadczeń. Powoływana w zażaleniu norma art. 5 k.c. także nie mogła stanowić podstawy oceny prawidłowości działań komornika realizującego zgodne z prawem wnioski wierzyciela.

Dalej, uznać należało, że egzekucja z przysługujących dłużnikowi jednostek uczestnictwa w funduszach egzekucyjnych powinna być prowadzona na podstawie art. 911⁸ k.p.c.. Niewątpliwie jednostki takie stanowią instrumenty finansowe zapisane na „innym rachunku” w rozumieniu tegoż przepisu interpretowanego łącznie art. 2 ust 1 pkt 2a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowym (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. po. 94). Brak jest przy tym podstaw do wyłączenia rejestru uczestników funduszu inwestycyjnego z pojęcia „innego rachunku”. Zaznaczenia wymaga nadto, że w doktrynie wskazano, iż podmiotami zobowiązanymi względem dłużnika, uczestniczącymi w egzekucji prowadzonej na podstawie art. 911⁸ k.p.c. są fundusze inwestycyjne prowadzące rejestry uczestników funduszu (por. T. Żyżnowski, Komentarz do art. 911⁸ k.p.c., teza 7, publikowany w zbiorze Lex).

Także i komornik w odpowiedzi na zarzuty wskazywał, że egzekucję prowadził w trybie art. 911⁸ k.p.c. Zatem analizy wymagała prawidłowość zastosowania wskazanej regulacji.

Analiza ta prowadziła do wniosku, że istotnie w rozpoznawanej sprawie dłużnik nie został wezwany do złożenia zlecenia sprzedaży jednostek w trybie art. 911⁸§2 k.p.c., zaś prowadzący rachunki nie powiadomili o tym fakcie wierzycieli w trybie art. 911⁸§3 k.p.c.

Niemniej jednak na skutek powiadomienia dokonanego przez komornika wierzyciele złożyli w terminie określonym w art. 911⁸§5 k.p.c. zgodne zlecenie dokonania sprzedaży wybranych instrumentów finansowych. W następstwie zlecenia spieniężono jednostki uczestnictwa, a uzyskane w ten sposób środki przekazano na konto komornika, który następnie sporządził plan podziału.

Opisana wadliwość polegająca na pominięciu regulacji art. 911⁸§2 i §3 k.p.c. nie miała jednak znaczenia dla możliwości zaspokojenia się przez wierzycieli z uzyskanej w ten sposób sumy. Nie mogło bowiem budzić wątpliwości, że w wyniku egzekucji komornik uzyskał od podmiotu dysponującego instrumentami finansowymi dłużnika określoną sumę pieniężną stanowiącą równowartość tychże instrumentów według wyceny na określony dzień i brak było jakichkolwiek podstaw prawnych aby sumę tą wyłączyć spod egzekucji. Żaden z przepisów nie mógł też stanowić podstawy do jej zwrotu na rzecz dłużnika. Istotnym było nadto, że art. 911⁸§2 i §3 k.p.c. skierowany jest głównie do podmiotu dysponującego instrumentami finansowymi dłużnika. Zatem ewentualne wadliwości w działaniu tego podmiotu, mają co do zasady znaczenie dla jego relacji z dłużnikiem, nie mogą natomiast negatywnie wpłynąć na możliwość zaspokojenia się przez wierzycieli z należących do dłużnika środków pieniężnych otrzymanych w wyniku działań na rachunku lub rejestrze ewidencjonującym stan instrumentów finansowych podlegających egzekucji z mocy art. 911⁸ k.p.c.

Z tych też względów zaskarżone postanowienie jak i sam plan podziału były prawidłowe zwłaszcza, że sposób podziału był zgodny z art. 1025 i nast. k.p.c., a nadto nie był kwestionowany przez strony postępowania egzekucyjnego.

Dlatego też Sąd Okręgowy oddalił zażalenie dłużnika jako bezzasadne, a to na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c. i art. 13§2 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. oraz §11 ust. 1 pkt 7 w zw. z §6 pkt. 2 i §13 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 461) a także §10 ust. 1 pkt 7 w zw. z §6 pkt 6 i §12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 461). Zasądzone na rzecz wierzycieli, którzy zgłosili wnioski w trybie art. 109 k.p.c., należności obejmowały koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu zażaleniowym obliczone od wartości należności podlegającej wypłacie na podstawie zakwestionowanego przez dłużnika planu podziału.

SSR del. Marcin Rak SSO Lucyna Morys – Magiera SSO Aleksandra Janas